અર્થશાસ્ત્ર અને આર્થિક બાબતો

પ્રચલિત શબ્દો

- ***બેંક રેટ:–*** જે દરે રિઝર્વ બેંક દ્વારા બેંકોને પૈસા ઉધાર આપવામાં આવે છે, તેને બેંક રેટ કહે છે.
- ***રેપો રેટ:–*** સિક્યોરીટી મુકીને બેંકો RBI પાસેથી નાણા મેળવે, બાદમાં આજ સિક્યોરીટી બેંકોને પાછી ખરીદવી પડે તે પ્રકારનું નાણાંકીય એગ્રિમેન્ટ હોય છે. હવે જે રેટ બેંકો દ્વારા RBI ને આપવામાં આવે તેને રેપો રેટ કહે છે.
- ***રિવર્સ રેપો રેટ :–*** ટૂંક સમય માટે રિઝર્વ બેંક દ્વારા અન્ય બેંકો પાસેથી જે વ્યાજદર આપવામાં આવે તેને 'રિવર્સ રેપો રેટ' કહે છે.
- ***બચત બેંક દર :–*** ગ્રાહકોને નાની બચતો ઉપર બેંક દ્વારા આપવામાં આવતાં વ્યાજના દરને 'બચત બેંક દર' કહે છે.
- ***CRC(રોકડ સંરક્ષિત અનુપાત):–*** બેંકોમા કુલ જમા ધનરાશિનો અમુક ટકાવારી ભાગ રિઝર્વ બેંક પાસે અનિવાર્ય સ્વરૂપે જમા કરાવવામાં આવે છે.
- ***PLR (Prime Lending Rate):–*** કોઈપણ બેંક માટે તે એવો વ્યાજદર છે જેના પર બેંક તે ગ્રાહકને શૂન્ય જોખમ પર ઋણ આપવા તૈયાર હોય છે. આ દર એક પ્રકારે વ્યાજદરના આધાર રૂપે કામ કરે છે.

SEBI(Securities and Exchange Board of India)

- સ્થાપના : ૧૨ એપ્રિલ, ૧૯૮૮
- 30 જાન્યુઆરી, ૧૯૯૨ માં હુકમ જાહેર કરી તેને કાયદેસરતા મળી.
- તે ભારતમાં મૂડી રોકાણ, મ્યુચ્યલ ફંડ તથા સ્ટોકમાર્કેટનું નિયંત્રણ કરે છે.

ભારતમાં વિવિધ મુદ્રાનું ઉત્પાદન

1. **India Security Press, નાસિક(મહારાષ્ટ્ર):–** તેમાં ટપાલ સંબંધી સામગ્રી, વિવિધ ટિકિટ, અદાલતી સ્ટેમ્પ, બેંકના ચેક, NSC વગેરેનું છાપકામ.
2. **Security Printing Press, હૈદરાબાદ:–**દક્ષિણ ભારતના ટપાલ અને સ્ટેમ્પની માંગ
3. **Currency Note Press, નાસિક (મહારાષ્ટ્ર):–**આ પ્રેસ 10, 50, 100, 500 તથા 2000 ની ચલણી બેંક નોટ છાપવાનું કામ કરે છે.
4. **બેંકનોટ પ્રેસ, દેવાસ(મ.પ્ર.) :–**20, 50, 100 ની નોટો તથા સિક્યોરિટી પત્રોની શાહી બનાવવાનું.
5. **શાહબની(પ.બંગાળ) તથા મૈસુર(કર્ણાટક)ના RBI ના નોટ મુદ્રણ લિમિટેડ:–** અત્યાધુનિક પ્રેસ, કરન્સી નોટ છાપે છે.

6. **સિક્યોરિટી પેપર મિલ, હોશંગાબાદ(મ.પ્ર):–**બેંક તથા કરન્સી નોટના કાગળ તથા નોન–જ્યુડિશિયલ સ્ટેમ્પ પેપર.

કરવેરાના મુખ્ય પ્રકારો

- આવકવેરો, સંપત્તિવેરો, તથા ઉપહારવેરો **'પ્રત્યક્ષ કર'** છે.
- વેચાણવેરો, ઉત્પાદનવેરો, સામાનવેરો તથા નિકાસવેરો વગેરે **'અપ્રત્યક્ષ કર'**છે.
- આવકવેરો, નિગમવેરો, સંપત્તિવેરો, ભેટવેરો, સીમાશુલ્ક, લાભવેરો, ઉતારુવેરો, આયાતવેરો, નિકાસવેરો, ઉત્પાદનવેરો વગેરે **કેન્દ્ર સરકાર** દ્વારા લગાવવામાં આવે છે.
- જ્યારે વેચાણવેરો, સ્ટેમ્પવેરો, નોંધણીવેરો, ભૂમિવેરો, વીજળીવેરો, શિક્ષણ ઉપકર, વાહનવેરો તથા મનોરંજનકર **રાજ્યસરકાર** દ્વારા લગાવવામાં આવે છે.
- કેન્દ્ર સરકારના સૌથી વધુ નાણાં **સીમાશુલ્ક** અને **એસ્ટેટ ડ્યૂટી**માંથી મળે છે. આ કરવેરામાં રાજ્ય સરકારનો કોઇપણ પ્રકારનો ભાગ હોતો નથી.
- કરવેરા પ્રણાલીમાં સુધારાની ભલામણો આપવાના ઉદ્દેશથી ઓગસ્ટ ૧૯૯૧ માં **'ચેલૈયા સમિતિ'** ની રચના કરવામાં આવી હતી.

ભારતમાં શેરબજાર

કંપનીના શેર, સ્ટોક, ડિબેંચર, બોન્ડસ વગેરેનું જે સ્થળે ખરીદ–વેચાણ થતું હોય તેને શેરબજાર કહેવાય.

ભારતના મુખ્ય શેરબજારો

1. **રાષ્ટ્રીય શેરબજાર(NSE):** તેની સ્થાપનાની ભલામણ 1991 માં 'ફેરવાણી સમિતિ' એ કરી હતી. 1992 માં સરકારે IDBI બેંકને તેની કામગીરી સોંપી. તેનું મુખ્યાલય વર્લી(દક્ષિણ મુંબઇ) માં છે.
2. **બોમ્બે સ્ટોક એક્ષચેન્જ(BSE) :** તેની સ્થાપના 1875 માં સ્ટોક એક્ષચેન્જ મુંબઇનાં નામથી થઇ. 2002માં તેનું નામ બદલીને BSE કરવામાં આવ્યું.
3. **ઑવર ધ કાઉન્ટર એક્ષચેન્જ ઓફ ઇન્ડિયા (OTCEI) :** તેની સ્થાપના નવેમ્બર 1992 માં મુંબઇમાં કરવામાં આવી હતી. તે ભારતમાં સૌપ્રથમ ઓનલાઇન સુવિધા ટ્રેડિંગ સંપન્ન કમ્પ્યુટરરાઇઝ્ડ એક્ષચેન્જ કંપની છે.

વિશ્વભરનાં શેરબજારો અને સુંચકાંક

શેરબજાર	સૂચકાંક
ન્યૂયોર્ક	ડાઉજોન્સ
ટૉકિયો	નીકી
કૉરિયા	કોસપી
ચીન	સાંઘાઇકોમ
અમેરિકા	નાઝડેક
કેનેડા	S & P (એસ. એન્ડ પી)

ભોંયરામાં, લાલભુવન કોમ્પ્લેક્ષ, બોમ્બે વડાપાંઉ નીચે, સેક્ટર-૨૨, ઘ-૬ કોર્નર, ગાંધીનગર

બ્રાઝિલ	બોવેસીયા
મેક્સિકો	IPC
લંડન	FTSE

- આપણા દેશમાં કુલ 24 સ્ટોક એક્ષચેન્જ છે. જેમાં લગભગ 7000 જેટલા કંપનીના શૅર લીસ્ટ થયેલાં છે.
- ભારતનું સૌથી પ્રાચીન સ્ટોક એક્ષચેન્જ મુંબઈ સ્ટોક એક્ષચેન્જ છે.
- વિશ્વનું સૌથી મોટું સ્ટોક એક્ષચેન્જ NYSE છે.

ભારતનાં મુખ્ય શેરસૂચકાંક

1. **BSE સેન્સેક્સ:–** આ મુંબઈ સ્ટોક એક્ષચેન્જનો સૂચકાંક છે. તે 30 જેટલા મુખ્ય શૅરોનું પ્રતિનિધિત્વ કરે છે.
2. **NIFTY FIFTY :-** તેમાં 50 જેટલાં શેરોનો સૂચકાંક હોય છે. અને તે નેશનલ સ્ટોક એક્ષચેન્જ સાથે સંકળાયેલું છે.

રાષ્ટ્રીય અર્થવ્યવસ્થામાં ખેતઉત્પાદન અને તેની ભૂમિકા :

ભારતીય કૃષિ આજે પણ મહંદઅંશે ચોમાસાની ઋતુ પર આધારિત હોય છે. ખેતઉત્પાદનને મુખ્યત્વે બે પ્રકારમાં વહેંચી શકાય.

1) ખાદ્યાન 2) બિનખાદ્યાન

બેંકીંગ ટર્મીનોલોજી :–

1. **MICR :** મેગ્નેટિક ઈન્ક કેરેક્ટર રીડર
2. **NEFT :** નેશનલ ઈલેક્ટ્રોનિક્સ ફંડ ટ્રાંસ્ફર સિસ્ટમ
3. **RTGS :** રીઅલ ટાઈમ ગ્રોસ સેટલમેન્ટ
4. **ARMS :** ઍડજસ્ટીબલ રેટ મોર્ગેસ
5. **APR :** ઍન્યુઅલ પર્સન્ટેજ રેટ
6. **APY :** ઍન્યુઅલ પર્સન્ટેજ ઈલ્ડ
7. **ABS :** એસેટ બેંકડ સીક્યોરીટી
8. **ATM :** ઑટોમેટેડ ટેલર મશીન
9. **ACH :** ઑટોમેટેડ ક્લીયરીંગ હાઉસ
10. **ABP :** ઑટોમેટીક બીલ પેમેન્ટ
11. **CBS :** કોર બેંકીંગ સોલ્યુશન
12. **EPS :** અર્નીંગ ફોર શેર
13. **EFT :** ઈલેક્ટ્રોનીક ફંડ ટ્રાન્સફર
14. **IPO :** ઈનીસીયલ પબ્લીક ઓફરીંગ
15. **GHF Account :** જોઈન્ટ હિન્દુ ફેમિલી અકાઉન્ટ

16. **KYC :** નો યોર કસ્ટમર
17. **MSF :** માર્ઝીનલ સ્ટેન્ડિંગ ફેસીલીટી રેટ
18. **NABARD :**નેશનલ બેંક ફોર એગ્રીકલ્ચર ઍન્ડ રુરલ ડેવલપમેન્ટ
19. **NAV :** નેટ એસેટ વેલ્યુ
20. **PIN :** પર્સનલ આઈડેન્ટીફિકેશન નંબર
21. **RSI :** રીલેટીવ સ્ટેન્ડ ઈન્ડેક્સ
22. **CRR :** કેશ રિઝર્વ રેશીયો
23. **SLR :** સ્ટેચ્યુટરી લીક્વીડીટી રેશીયો
24. **PLR :** પ્રાઈમ ઈન્ટરેસ્ટ રેટ
25. **FII :** ફોરેન ઈન્સ્ટીટ્યુશનલ ઈન્વેસ્ટર
26. **FDI :** ફોરેન ડાઈરેક્ટ ઈન્વેસ્ટમેન્ટ
27. **SDR:** સ્પેશ્યલ ડ્રોઈંગ રાઈટ્સ.

ભારતનાં મુખ્ય ઉદ્યોગો :-

- ભારતમાં કાપડ ઉદ્યોગનો પાયો નાંખનાર **'કાવસજી દાવર'** હતાં. તેમણે મુંબઈમાં 1854 માં બોમ્બે સ્પીનીંગ કંપનીની સ્થાપના કરી. જે ભારતની પ્રથમ મીલ હતી. ગુજરાતમાં પ્રથમ મિલ શરૂ કરનાર **રણછોડલાલ છોટાલાલ રેટિંયાવાળા** હતાં.
- ભારતમાં શણ ઉદ્યોગનાં સ્થાપક **જ્યોર્જ ઑકલેન્ડ** નામના એક અંગ્રેજ હતા. તેમણે 1855 માં બંગાળમાં 'શ્રીરામપુર' પાસે શણ કાંતવાની મિલ શરૂ કરી.
- **જમશેદજી તાતા**એ 1886 માં મુંબઈમાં સ્વદેશી મિલની સ્થાપના કરી. ભારતમાં લોખંડ ઉદ્યોગનાં પિતા તરીકે **'જમશેદજી તાતા'** જાણીતા છે.

મહત્વનાં ઉદ્યોગો અને તેની સ્થાપના

ક્રમ	ઉદ્યોગ	સાલ	સ્થળ
૧	સુતરાઉ કાપડ	1854	મુંબઈ
૨	લોખંડ	1870	કુલ્ટી (પ.બં)
૩	ખાંડ	1900	બિહાર
૪	સિમેન્ટ	1904	મદ્રાસ
૫	સાઈકલ	1918	કોલકતા
૬	કાગળ	1812	શ્રીરામપુર (પ.બં)
૭	ખનીજ	1908	તમિલનાડું

- ભારતમાં પ્રથમ ઔધોગીક નીતિ **1948** માં પસાર કરવામાં આવી.
- ભારતમાં બીજી ઔધોગીક નીતિ **1956** માં પસાર કરવામાં આવી.
- 1973 માં **દત્તસમિતિ**ની ભલામણોને આધારે સંયુક્તક્ષેત્રનું નિર્માણ કરવામાં આવ્યું.

- નવી ઔદ્યોગીક નીતિની જહેરાત **24 જુલાઇ, 1991** માં કરવામાં આવી. જેમાં મોટાપાયે ઉદારવાદી પગલાઓ ભરવાની જાહેરાત કરવામાં આવી.

ભારતમાં કેટલીક નવરત્ન કંપનીઓ

1. BHEL : ભારત હેવી ઇલેક્ટ્રિકલ્સ લિમિટેડ
2. BPCL : ભારત પેટ્રોલિયમ કોર્પોરેશન લિમિટેડ
3. HPCL : હિન્દુસ્તાન પેટ્રોલીયમ કોર્પોરેશન લિમિટેડ
4. IOC : ઇન્ડિયન ઓઇલ કોર્પોરેશન
5. MTNL : મહાનગર ટેલિફોન નિગમ લિમિટેડ
6. ONGC : ઓઇલ એન્ડ નેચરલ ગેસ કોર્પોરેશન
7. NTPC : નેશનલ થર્મલ પાવર કોર્પોરેશન
8. SAIL : સ્ટિલ ઓથોરીટી ઓફ ઇન્ડિયા
9. GAIL : ગૅસ ઓથોરીટી ઓફ ઇન્ડિયા
10. BEL : ભારત ઇલેક્ટ્રોનિક્સ લિમિટેડ
11. HAL : હિન્દુસ્તાન એરોનોટિકલ લિમિટેડ
12. NMDC : નેશનલ મીનરલ ડેવલપમેન્ટ કોર્પોરેશન
13. NALCO : નેશનલ એલ્યુમીનીયમ કંપની લિમિટેડ
14. CIL : કૉલ ઇન્ડિયા લિમિટેડ
15. OIL : ઓઇલ ઇન્ડિયા લિમિટેડ

- **20 મે, 2010 થી ઉપરમાંથી ચાર કંપનીઓને મહારત્નનો દરજ્જો મળ્યો**. જ્યારે **જૂન, 2016** પ્રમાણે **સાત** કંપનીઓને મહારત્નનો દરજ્જો મળેલ છે. જ્યારે 57 કંપનીઓને મીનીરત્ન કેટેગરી–1 અને 73 કંપનીઓને મીનીરત્ન કેટેગરી–2 માં સમાવેશ કરેલ છે. તે પૈકી મહારત્ન કંપનીઓ BHEL, COAL (કોલ ઇન્ડિયા), GAIL, IOC, NTPC, ONGC અને SAIL મહારત્નનો દરજ્જો ધરાવે છે.
- લઘુઉદ્યોગોને નાણાંકિય સહાય આપવાનાં ઉદ્દેશ્યથી 1990 માં 'ભારતીય લઘુઉદ્યોગ બોર્ડ' SIDBI ની સ્થાપના કરવામાં આવી. **આબીદ હુસેન સમિતિ** લઘુઉદ્યોગોમાં સુધારા કરવા સાથે સંબંધિત છે.

વિવિધ ઉધોગો સાથે સંકળાયેલ મહત્વપૂર્ણ સ્થળો :

ક્રમ	ઉધોગો	સ્થળો
1	ચા, ચોખા અને તેલીબિયા સંશોધન	અસમઘાટી
2	સુતરાઉ કાપડ ઉધોગ સંશોધન	ઇન્દોર
3	હસ્તકલા ઉધોગ સંશોધન	ઉજ્જૈન

ભોંયરામાં, લાલભુવન કોમ્પ્લેક્ષ, બોમ્બે વડાપાંઉ નીચે, સેક્ટર-૨૨, ઘ-૬ કોર્નર, ગાંધીનગર

4	કાજુ સંશોધન કેન્દ્ર	માલાબાર
5	નારિયેળ અને તેલીબિયા સંશોધન કેન્દ્ર	કાયમકુલમ, કેરળ
6	કપાસ સંશોધન કેન્દ્ર	સોલાપૂર
7	એન્ટિબાયોટીક ઔષધિય લિમિટેડ	ઋષિકેશ (ઉતરાખંડ)
8	હિન્દુસ્તાન એન્ટિબાયોટિક લિમિટેડ (પેનિસિલીન)	પીંપરી (મહારાષ્ટ્ર)
9	સેંટ્રલ મશીન ટુલ્સ	બેંગલોર
10	રેલવે એન્જીન	ચિતરંજન
11	હિન્દુસ્તાન કેબલ લિમિટેડ	રૂપનારાયણપૂર (પ.બ)
12	અખબારી કાગળ ઉદ્યોગ	નેપાનગર (મધ્યપ્રદેશ)

અર્થવ્યવસ્થા સાથે સંબંધિત કેટલીક સમિતિઓ

ક્રમ	**હેતુ**	**સમિતિ**
1	નૌકાવાહન	પીન્ટો સમિતિ
2	શેરબજાર	ચન્દ્રાતે સમિતિ
3	નાબાર્ડ	U.K.શર્મા સમિતિ
4	વીમા ક્ષેત્ર	મલ્હોત્રા સમિતિ
5	પ્રાકૃતિક ગેસ	વિજય કેલકર સમિતિ
6	પ્રત્યક્ષ કર	વાંચુ સમિતિ
7	અપ્રત્યક્ષ કર	L.K. ઝા સમિતિ
8	કેન્દ્ર/રાજ્ય સંબંધો	સરકારીયા સમિતિ
9	ખાંડ ઉદ્યોગ	મહાજન સમિતિ
10	રાષ્ટ્રીય આવક	મહાલનોબીસ સમિતિ
11	કરસુધારણા	રાજાચેલૈયા સમિતિ
12	મ્યુચ્યુઅલ ફંડ	વાઘલ સમિતિ
13	ખાંડ ઉદ્યોગોમાં ભ્રષ્ટાચાર	જ્ઞાનપ્રકાશ સમિતિ
14	શૈક્ષણિક સંસ્થાઓને ડીમ્ડ યુનિ. માન્યતા	સુબ્રમણ્યમ સમિતિ

અર્થશાસ્ત્રના કેટલાક તથ્યો (Important Facts)

1	અર્થશાસ્ત્રના પિતા –**એડમ સ્મિથ**
2	ભારતમાં સૌપ્રથમ જળવિદ્યુત મથકનો પ્રારંભ ક્યાં અને ક્યારે થયો? **1897, દાર્જિલીંગ**

3	ભારતમાં ખેતીને ઉદ્યોગનો દરજ્જો આપનાર પ્રથમ રાજ્ય કયું?	મહારાષ્ટ્ર
4	કેન્દ્રીય એગમાર્ક પ્રયોગશાળા ક્યાં આવેલી છે?	નાગપુર
5	ભારતમાં સૌથી વધું શહેરીકરણ પ્રક્રિયા ક્યાં જોવા મળે છે?	ગોવા
6	1966 માં એશિયાઇ વિકાસ બેંકની સ્થાપના કરવામાં આવી હતી. તેનું મુખ્યાલય ક્યાં આવેલું છે?	મનિલા
7	જ્યારે કોઇ વસ્તુના વાસ્તવિક મૂલ્યને બદલે નાણાંકીય મૂલ્યથી પ્રતિક્રિયા વ્યક્ત કરવામાં આવે છે તો તેને શું કહે છે?	મુદ્રાભ્રમ
8	ભારતમાં પિનકોડ–ટપાલ સૂચક આંક પ્રણાલીનો પ્રારંભ ક્યારથી થયો? **–ઈ.સ.1972**	
9	2015 ના ફાયનાન્સિયલ વર્ષના આંકડા પ્રમાણે ભારતમાં સૌથી વધુ મૂડી રોકાણ કરતાં દેશોમાં **મોરિશિયસ, સિંગાપોર, નેધરલેન્ડસ અને જાપાન**નો ઊતરતાં ક્રમમાં સમાવેશ થાય છે.	
10	RBIદ્વારા 1000 રૂ. નોટ 22 વર્ષ પછી ક્યારથી શરૂ કરવામાં આવી હતી? **–9 મી ઓક્ટોબર, 2000**	
11	ભારતમા સૌથી વધું શાખા ધરાવનાર વિદેશી બેંક **–સ્ટાન્ડર્ડ ચાર્ટડ બેંક**	
12	ખાદી ગ્રામીણ ઉધોગ આયોગ(KVIC – Khadi and Village Industries Commission) ની રચના કઇ પંચવર્ષીય યોજના અંતર્ગત થઇ? **–બીજી પંચવર્ષીય યોજના**	
13	UNOદ્વારા ૨૦૧૭ના વર્ષને કયા વર્ષ તરીકે જાહેર કરવામાં આવ્યું છે? –sustainable tourism for develpoment	
14	ચીનના રાશી વર્ષ પ્રમાણે 2017 કયું વર્ષ છે? **–કુકડા(મરઘી) વર્ષ (Rooster Year)**	
15	ચીનના રાશી વર્ષ પ્રમાણે 2018 કયું વર્ષ છે? **–કુતરા વર્ષ (Dog Year)**	
16	આધુનિક ઢબની ટંકશાળા ક્યાં સ્થાપવામાં આવી છે? **–ઉત્તરપ્રદેશના નોઇડામાં**	
17	COFEPASA (Conservation of Foreign Exchange and Prevention of Smuggling Activities Act) :વિદેશી હુંડિયામણોની સાચવણી અને દુર્વ્યયનો પ્રતિરોધ કરવા તેમજ દાણચોરી અટકાવવા વર્ષ **1974** થી આ કાયદો અમલી બન્યો છે.	
18	વ્યક્તિ બાહ્ય રીતે કામ કરતી જણાય પણ તેના કાર્યથી કુલ ઉત્પાદનમાં કોઇ જ વધારો થતો ન હોય તો આ પ્રકારની બહારથી ન દેખાતી બેરોજગારીને કઇ બેરોજગારી કહેવામાં આવે છે? - **પ્રછન્ન બેરોજગારી** **Anamika Academy Gandhinagar 9979997945**	

19	FEMA (Foreign Exchange Management Act) : વિદેશી ચલણોના ગેરકાયદેસરનાં વ્યવહારો, ડ્રગ્સની હેરાફેરી, દાણચોરી અને એવા પ્રકારના આર્થિક ગુનાઓ માટે સખત કેદની સજાની જોગવાઇ કરવામાં આવી છે.	
20	ભારતમાં કાળાનાણાં અંગેનો Foreign Income and Assets and Imposition of Tax Act, 2015 ક્યારે લાગુ થયો?	1 જુલાઇ, 2015
21	તાજેતરમાં આંકડાઓ પ્રમાણે વિશ્વના અર્થતંત્રોમાં ભારતનું અર્થતંત્ર કયો ક્રમ ધરાવે છે?	સાતમો
22	ભારતમાં સૌથી વધું GDP ધરાવતું રાજ્ય	મહારાષ્ટ્ર
23	કઇ પંચવર્ષીય યોજના ‘ગાડગીલ યોજના’ તરીકે પણ ઓળખાય છે?	ચોથી
24	NSSO નું પૂરુ નામ જણાવો. National Sample Survey Organization	
25	CDP (Community Development Programme) ક્યારે શરૂ થયો?	1952
26	હરિયાળી ક્રાંતિ ક્યારે શરૂ કરવામાં આવી? -**1966–67**	
27	મહિલા સમૃદ્ધિ યોજનાની શરૂઆત ક્યારે થઇ? -**2 ઓક્ટોબર, 1993**	
28	પ્રધાનમંત્રી ગ્રામોદય યોજના ક્યારે શરૂ થઇ?	2000
29	પ્રથમ પ્રાદેશિક ગ્રામીણ બેંક ક્યારે શરૂ થઇ? -**2 ઓક્ટોબર, 1975**	
30	Industrial Credit and Investment Corporation of India ની સ્થાપના ક્યારે થઇ?	1991
31	Export-Import Bank of India ની સ્થાપના ક્યારે થઇ?	1982
32	ભારતમાં ફુગાવો શાનાથી મપાય છે? -**Consumer Price Index**	
33	ભારતમાં કાગદી નાણુ ક્યારથી ચલણમાં આવ્યું?	1861
34	ભારતમાંથી વધુમાં વધુ નિકાસ (સૌથી વધુ વિદેશી હુંડિયામણ રળી આપતું ચીજ) શેની થાય છે?	ચા
35	NRDI – National Rural Development Institute ક્યાં આવેલી છે? **હૈદરાબાદ**	
36	ભારતમાં સૌથી વધુ માથાદીઠ આવક ધરાવતા રાજ્યો કયા છે? - **ગોવા, પંજાબ**	
37	કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા રૂપિયાનું નવું પ્રતિક ક્યારે સ્વીકારવામાં આવ્યું? -**15 જુલાઇ, 2010**	
38	આબિદ હુસેન સમિતિએ કઇ બાબત અંગે ભલામણો કરી છે? -**નાના કુટિર ઉદ્યોગો**	
39	International Monetary Fund ની સ્થાપના ક્યારે થઇ? -**27 Dec, 1945**	
40	શાકભાજીના ઉત્પાદનમાં ભારતનું સ્થાન? -**ચીન પછી બીજું**	
41	ભારતીયો દ્વારા સ્થાપિત પ્રથમ બેંક? -**અવધ બેંક**	

42	" The Future of India" પુસ્તકનાં લેખક	બીમલ જાલાન
43	કુદ્રેમુખ પોલાદ ખનીજની ખાણ ક્યાં આવેલી છે?	કર્ણાટક
44	World Trade Organization નું મુખ્ય મથક ક્યાં છે?	જીનીવા
45	NSDL –**નેશનલ સિક્યોરીટી ડિપોઝીટરી લિમિટેડ**	
46	ભારતની રાષ્ટ્રીય આવકની નોંધ કોણ કરે છે? -**Central Stastical Organisation**	
47	શેના ઉત્પાદનમાં મોટા ભાગનો ફાળો સ્ત્રીનો છે?	ચા
48	કઇ પંચવર્ષીય યોજના દરમ્યાન રાષ્ટ્રીય આવક સૌથી નીચી રહી?	ત્રીજી
49	મહિલાઓની જરૂરિયાતો અને ભંડોળ માટે કયું ફંડ છે? -**રાષ્ટ્રીય મહિલા કોષ**	
50	આયોજનપંચના પ્રથમ અધ્યક્ષ કોણ હતાં? -**જવાહરલાલ નેહરૂ**	
51	જમશેદપુરમાં ટાટા આયર્ન એન્ડ સ્ટીલ કંપનીની સ્થાપના ક્યારે કરવામાં આવી હતી?	1907
52	ગરીબી રેખા નીચે જીવતા સૌથી વધુ લોકો કયા રાજ્યમાં વસવાટ કરે છે?	બિહાર
53	'જનરલ ઇન્સ્યોરન્સ ઓફ ઇન્ડિયા'(GIC) ની સ્થાપના ક્યારે કરવામાં આવી હતી?	1972
54	'ગરીબી હટાવો' સૂત્ર કઇ પંચવર્ષીય યોજના દરમિયાન આપવામાં આવ્યું હતુ?	છઠ્ઠી
55	બેંકોનું રાષ્ટ્રીય કરણ સૌપ્રથમ ક્યારે કરવામાં આવ્યું હતુ?	ઇ.સ. 1969
56	ભારતમાં સૌથી વધું રોજગારી આપતો ઉદ્યોગ કયો છે?	ટેક્સટાઇલ
57	સ્ટોક એક્ષચેન્જ ઓફ ઇન્ડિયાના કાર્યની દેખરેખ કઇ સંસ્થા કરે છે? -**સેબી (SEBI)**	
58	પ્રથમ પંચવર્ષીય યોજનાનો સમયગાળો કયો હતો? -**1951 થી 56**	
59	પંચવર્ષીય યોજનાના આયોજનને કોણ બહાલી આપે છે? -**રાષ્ટીય વિકાસ પરિષદ**	
60	ભારતમાં ડેસિમલ ચલણ પ્રથા ક્યારે અમલમાં આવી?	**એપ્રિલ, 1957**
61	ઇ.સ.1969 માં કેટલી બેંકોનું રાષ્ટ્રીયકરણ કરવામાં આવ્યું?	**14**
62	ભારતમાં સરકારને સૌથી વધું આવક કયા વેરામાંથી થાય છે? -**એક્સાઇઝ ડ્યુટી**	
63	પ્રથમ પંચવર્ષીય યોજનામાં કઇ બાબતોને સૌથી વધુ પ્રાધાન્ય આપવામાં આવ્યુ હતું? -**કૃષિ તથા સિંચાઇ**	
64	ભારતમાં ચલણી નોટોને ક્યારથી અમલમાં મૂકવામાં આવી હતી? -**ઇ.સ.1862**	
65	બેંકોનું બીજી વાર રાષ્ટ્રીયકરણ ક્યારે કરવામાં આવ્યું હતું? -**ઇ.સ.1980**	

66	રીઝર્વ બેંક ઓફ ઇન્ડિયાની સ્થાપના ક્યારે કરવામાં આવી?	ઇ.સ.1935
67	ભારતમાં કયા વર્ષે 'આયોજન અવકાશ' જોવા મળ્યો હતો?	1966–67 થી 1968–69
68	સો રૂપિયાની નોટ પર કોની સહી હોય છે?	RBI ના ગવર્નર
69	ભારતને આઝાદી મળી ત્યારે ભારતનું એવું કયું એકમાત્ર રાજ્ય હતું જ્યાંથી ખનીજ તેલ મળતું હતુ.?	અસમ
70	ભારત શેની સૌથી વધું આયાત કરે છે?	ખનીજ તેલ
71	ભારતમાં સૌથી વધું રોજગારી આપતું ક્ષેત્ર કયું છે?	ભારતીય રેલવે
72	લાઇફ ઇન્સ્યોરન્સ કોર્પોરેશન ઓફ ઇન્ડિયા (LIC) ની સ્થાપના ક્યારે થઇ ?	ઇ.સ. 1956
73	રોલિંગ પ્લાનનો વિચાર કોણે દાખલ કર્યો હતો?	જનતા પક્ષે
74	ભારતમાં નાણાકીય વર્ષની શરૂઆત ક્યારથી થાય છે?	પહેલી એપ્રિલ
75	રિઝર્વ બેંક ઓફ ઇન્ડિયાના પ્રથમ ગવર્નર કોણ હતા?	સી.ડી.દેશમુખ
76	યુનિટ ટ્રસ્ટ ઓફ ઇન્ડિયા(UTI) ની સ્થાપના ક્યારે કરવામાં આવી?	ઇ.સ. 1964
77	ઇ.સ.1991 માં જ્યારે નાણાનું અવમુલ્યન કરવામાં આવ્યું ત્યારે ભારતના નાણાપ્રધાન કોણ હતા? **-મનમોહનસિંહ**	
78	ભારતની સૌથી મોટી જાહેર ક્ષેત્રની બેંક કઇ છે? **-સ્ટેટ બેંક ઓફ ઇન્ડિયા**	
79	નેશનલ બેંક ફોર એગ્રીકલ્ચર એન્ડ રૂરલ ડેવલપમેન્ટ(નાબાર્ડ) ની સ્થાપના ક્યારે કરવામાં આવી? **-ઇ.સ.1982**	
80	બીજી પંચવર્ષીય યોજનામાં સૌથી વધું મહત્વ કઇ બાબતને આપવામાં આવ્યું હતું?	ઉદ્યોગો
81	ભારતીય ચલણી નોટો બનાવવાનું પ્રિન્ટિંગ પ્રેસ ક્યાં આવેલું છે?	નાશિક
82	ઇ.સ.1993 માં ન્યું બેન્ક ઓફ ઇન્ડિયાનું કઇ બેંક સાથે મર્ઝર કરવામાં આવ્યું?	પંજાબ નેશનલ બેંક

83	કઇ પંચ વર્ષીય યોજનાને પૂર્ણ થયા પહેલા જ પૂર્ણ થયેલી જાહેર કરી દેવામાં આવી હતી?	પાંચમી
84	કઇ પંચવર્ષીય યોજના દરમ્યાન કૃષિનું ઉત્પાદન સૌથી ઓછું થયું હતું?	ત્રીજી
85	ભારતની રાષ્ટ્રીય માથાદીઠ આવકની ગણતરી સૌપ્રથમ કોણે કરી હતી?	દાદાભાઇ નવરોજી
86	ભારતમાં સ્થપાયેલ સૌપ્રથમ વિદેશી બેંક કઇ?	ચાર્ટર્ડ બેન્ક
87	ન્યૂયોર્ક સ્ટોક એક્ષચેન્જમાં લીસ્ટ થનાર પ્રથમ ભારતીય કંપની કઇ હતી?	ઇન્ફોસિસ
88	નીચેના વિધાનો માટે યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરો. (1) વર્તમાનમાં સંગઠનકાર્ય અતિશય મુશ્કેલ થઇ ગયું હોવા છતાં શરૂઆત કરતાં વધારે મુશ્કેલ નથી (2) અત્યારનો સમાજ અનેક પરિબળોથી પ્રભાવિત થયો છે – યંત્ર, નવો બદલાયેલો દ્રષ્ટિકોણ, નવી વિચારસરણીનો પ્રવાહ, નવાં મુલ્યો, નવી સમસ્યાઓ. **(અ) (1) અને (2) બંને સાચા છે અને (2) એ (1) નું સાચું સ્પષ્ટીકરણ છે.** (બ) (1) અને (2) બંને સાચા છે અને (2) એ (1) નું સાચું સ્પષ્ટીકરણ નથી. (ક) (1) ખોટું છે અને (2) સાચું છે. (ડ) (1) સાચું છે અને પરંતુ (2) ખોટું છે.	
89	નીચેની બાબતોનું વર્ગીકરણ 1.સેવા અંતર્ગત તાલીમ અને 2.સેવાબાહ્ય તાલીમમાં કરો. **(1)**વ્યાખ્યાન અને ચર્ચા **(2)**માર્ગદર્શન **(3)** પરિષદ પ્રશિક્ષણ **(4)**અધ્યયન (ઉપરીના હાથ નીચે) **(5)** કેસ સ્ટડી **(6)** પદ અદલાબદલી (અ) સેવાઅંતર્ગત તાલીમ-(1),(2),(4), સેવાબાહ્ય તાલીમ-(3),(5),(6) (બ) સેવાઅંતર્ગત તાલીમ-(1),(2),(6), સેવાબાહ્ય તાલીમ-(3),(4),(5) (ક) સેવાઅંતર્ગત તાલીમ-(4),(5),(6), સેવાબાહ્ય તાલીમ-(1),(2),(3) **(ડ) સેવાઅંતર્ગત તાલીમ-(2),(4),(6), સેવાબાહ્ય તાલીમ-(1),(3),(5)**	

90	પ્રગતિ મૂલ્ય માપવામાં નીચેનાં પગલાઓને યોગ્ય ક્રમમાં ગોઠવો : (1) પ્રગતિ પ્રમાણે નિશ્ચિત કરો (2)પ્રગતિ કરતાં કર્મચારીઓને સમજો (3) પ્રત્યક્ષ પ્રગતિની ગણતરી કરો (4) કર્મચારીઓ સાથે પ્રગતિ બાબતે ચર્ચા કરો (5) પ્રત્યક્ષ પ્રગતિની પ્રમાણ સાથે સરખામણી કરો. (6) જરૂર પ્રમાણે સુધારા કરો. **(A)1,2,3,5,4,6** (B) 1,2,3,4,5,6 (C) 1,2,3,6,4,5 (D)1,2,4,3,6,5
91	કર્મચારી ભરતીની પ્રત્યક્ષ અને અપ્રત્યક્ષ પદ્ધતિમાં નીચેના મુદ્દાનું વર્ગીકરણ કરો – (1) અખબારમાં જાહેરાત, (2) રેડિયોમાં જહેરાત, (3) રખડતાં લોકોની ભરતી કરવી, (4) વેપાર અને વ્યાવસાયિક જનરલમાં જાહેરાત, (5) વ્યવસાયિક સંસ્થા, (6) માસિક અને માહિતી પત્રકોમાં જાહેરાત, (7) કર્મચારીઓનો લોકો સાથે સંબંધ **(A)પ્રત્યક્ષ પદ્ધતિ – (3),(5),(7), અપ્રત્યક્ષ પદ્ધતિ – (1),(2),(3),(6)** (B)પ્રત્યક્ષ પદ્ધતિ – (1),(5),(7), અપ્રત્યક્ષ પદ્ધતિ – (2),(3),(4),(6) (C)પ્રત્યક્ષ પદ્ધતિ – (3),(5),(7), અપ્રત્યક્ષ પદ્ધતિ – (1),(2),(4),(7) (D)પ્રત્યક્ષ પદ્ધતિ – (1),(3),(5), અપ્રત્યક્ષ પદ્ધતિ – (2),(4),(6),(7)
92	સાચું કે ખોટું જણાવો : (1) કર્મચારી ભરતીનો બહિર્ગત સ્ત્રોત કર્મચારીઓનું મનોબળ ઘટાડે છે. (2) કર્મચારી ભરતીના બહિર્ગત સ્ત્રોતમાં તરોતાજી બુદ્ધિ અને કૌશલ્ય સંસ્થામાં આવે છે. (3) કેમ્પસ મુલાકાતમાં લાગવગબાજીનું અને સગાસંબંધીઓની ગૂટબાજીનું જોખમ રહે છે. (4) કામ કાયમીરૂપે હોય તો સામાન્ય રીતે કર્મચારીઓ દ્વારા ઠેકેદારની મદદ લેવામાં આવે છે. (A) (1)–સાચું, (2)–સાચું, (3)–સાચું, (4)–સાચું (B) (1)–સાચું, (2)–સાચું, (3)–સાચું, (4)–ખોટું

ભોંયરામાં, લાલભુવન કોમ્પ્લેક્ષ, બોમ્બે વડાપાંઉ નીચે, સેક્ટર-૨૨, ઘ-૬ કોર્નર, ગાંધીનગર

	(C) (1)–ખોટું, (2)–સાચું, (3)–ખોટું, (4)–સાચું **(D) (1)–સાચું, (2)–સાચું, (3)–ખોટું, (4)–સાચું**	
93	શિસ્તભંગ કાર્યવાહીની પ્રક્રિયા માટે ખોટો ક્રમ શોધી કાઢો : (1) આરોપપત્ર, (2) સ્પષ્ટીકરણ, (3) પદચ્યુત, (4) તકેદારી, (5) બેદરકારી, (6) અપીલ **(A) 1,2,3,5,4,6** (B) 1,3,2,4,6,5 (C) 1,2,3,4,5,6 (D) 1,2,3,5,4,6	
94	**જોડકા જોડો.** **વિચારોને પ્રકાશિત કરનારા પ્રકાશનો વર્ષ** (1) હેનરી ફેયોલનું 'ઇન્ડસ્ટ્રીયલ એન્ડ જનરલ મેનેજમેન્ટ 1937 (2) મેરી પા. ફાલટનું 'ક્રિયેટિવ એક્સપિરિયન્સ' 1916 (3) ગુલિક અને આર્વિકનું 'પેપર્સ ઓન ધ સાયન્સ ઓફ એડ્મિનિસ્ટ્રેશન' 1939 (4) મૂને અને રિલેનું 'ઓનવર્ડ ઇન્ડસ્ટ્રી' 1924 1931 (1) – 1916 (2) – 1924 (3) – 1937 (4) – 1931	
95	'સ્ત્રી અને પુરૂષ બંનેને સમાન કામનો સમાન પગાર' આ વાત ભારતનાં રાજ્યબંધારણમાં ક્યાં જોવા મળે છે?	માર્ગદર્શક સિદ્ધાંતો
96	આર્થિક શોષણનાં સિદ્ધાંતની રચના કરીને બ્રિટિશ સરકાર વિરુદ્ધ આર્થિક જાગૃતિ કોણ ઘડી લાવ્યું હતું?	દાદાભાઇ નવરોજી
97	.... એ માનવીય સાધનસંપત્તિ વિકાસ યોજના છે. **સામુદાયિક વિવાહ આયોજીને આર્થિક મદદ કરવી**	
98	.... જ્ઞાનનો વિકાસ થતાથી આદિવાસી જીવનનું સવિસ્તાર અધ્યયન કરવાનું શક્ય બન્યું છે. -**સામાજીક માનવશાસ્ત્રીય**	
99	ભારતમાં બેકારીનો પ્રશ્ન ઊભો થયો તેનું કારણ એટલે ભારતમાં કઇ શિક્ષણપદ્ધતિ માટે ક્યા મુદ્દા એનું સમર્થન કરે છે? જવાબ: →બ્રિટીશરોએ સદોષ શિક્ષણપદ્ધતિ ફારસીમાં બદલવાને બદલે ચાલુ રાખી. → વસ્તીની સરખામણીમાં શિક્ષણ સંસ્થાઓ ઓછી → સર્વસાધારણ ગ્રામીણોને, નીચલા સ્તરના લોકોનો શિક્ષણ અને આજીવિકા	

	સાથે તાલમેળ ન થયો → યંત્ર અને વ્યવસાયલક્ષી શિક્ષણ તરફ દુર્લભ → સામાન્ય લોકો માટે ઉચ્ચશિક્ષણ મોંઘુ સાબિત થયું → શિક્ષણ વિશેની સરકારી યોજના, વ્યવસ્થાઓ કાગળો પર જ સારી રહી.	
100	નીચેના માંથી કઇ પ્રક્રિયા શહેરી વિકાસ સાથે સંબંધિત છે? (1) ગ્રામીણ વિસ્તારમાં જરૂરિયાત કરતાં વધારે અનાજ અને ઉત્પાદન (2) ગ્રામીણ વિસ્તારમાં જરૂરિયાત કરતાં વધારે વસ્તી. (3) ખેતીમાં જમીન વધારે (A) (1),(2) અને (3) (B) (1) અને (2) (C) (2) અને (3) **(D)(1) અને (3)**	
101	રાષ્ટ્રીય ગ્રામીણ રોજગાર પ્રતિભૂતિ કાયદો ક્યારે અસ્તિત્વમાં આવ્યો? **-2 ફેબ્રુઆરી, 2006**	
102	સંપૂર્ણ ગ્રામીણ રોજગાર યોજના(SGRY) ક્યારે પ્રારંભ કરવામાં આવી? **-25, સપ્ટેમ્બર, 2001**	
103	ભારતની કઇ પંચવર્ષીય યોજનામાં માનવ વિકાસને મુખ્ય વિષય તરીકે સ્વીકરવામાં આવ્યો અને પ્રાધાન્ય આપવામાં આવ્યું?	પાંચમી
104	'રાષ્ટ્રીય ગ્રામીણ રોજગાર યોજના' આ યોજનામાં કેન્દ્ર સરકારની કેટલી મદદ છે?	50 ટકા
105	ભારતની દસમી પંચવર્ષીય યોજના અનુસાર 2002–07 ખેતી ક્ષેત્રમાં હજી પણ .... ટકા રોજગાર નિર્માણ થાય છે.	50.3
106	અગિયારમી યોજના અંતર્ગત કેટલા અતિરિક્ત રોજગાર અવસરો ઉપલબ્ધ કરાવવાનું લક્ષ્ય નિર્ધારિત થયું હતું? **-58 મિલિયન(5.8 કરોડ)**	
107	રાષ્ટ્રીય નમુનો જોવાના 68મા વારા (2011–12) માં અંદાજે ચાલુ અઠવાડિયાની કાર્યસ્થિતિ અનુસાર ગ્રામીણ વિસ્તારોમાં 15 થી 59 વર્ષના આયુ વર્ગના કેટલા લોકો શ્રમશક્તિમાં હતા?	59.6 ટકા
108	રાષ્ટ્રીય નમુનો જોવાના 68મા વારા (2011–12) માં અંદાજે શહેરી ભાગમાં કેટલા ટકા પદવીધારકોને રોજગાર મળ્યો છે?	60.2 ટકા
109	United Nation Development Programmeમાં પ્રકાશિત થનારા માનવીય વિકાસ રિપોર્ટ–2013 અનુસાર ભારતમાં દર 100 વ્યક્તિઓમાં કેટલા પાસે ભ્રમણધ્વનિ અને દુરધ્વનિ છે?	64.3
110	સુવર્ણજયંતી ગ્રામ સ્વયં રોજગાર યોજના (SGSY) કેન્દ્ર અને રાજ્ય સરકારની સમન્વિત .... પ્રમાણમાં ફંડનો ભાગ ધરાવતી યોજના ઇશાનનાં રાજ્યોને છોડીને કાર્યાન્વિત કરવામાં આવી હતી.	75:25
111	રાષ્ટીય ગ્રામીણ રોજગાર પ્રતિભૂતિ યોજના અંતર્ગત કેટલા દિવસ રોજગારની પ્રતિભૂતિ આપવામાં આવી છે?	100

113	નેશનલ સેમ્પલ સર્વેનાં 66માં સર્વેક્ષણ અનુસાર 2009–10 માં પ્રાપ્ત આંકડા અનુસાર ગ્રામીણક્ષેત્રના પ્રાપ્ત બેરોજગારોનું સૌથી ઓછું અને સૌથી વધારે પ્રમાણ કયા રાજ્યમાં છે.? **સૌથી ઓછું– કેરળ, સૌથી વધુ– રાજસ્થાન**	
114	નિયોજન મંડળે 23 જાન્યુઆરી, 2003 એ આવનારા બે દશકા માટે ઈન્ડિયા વિઝન 2020 દ્વારા ભારતીય અર્થવ્યવસ્થાની પ્રગતિનું પુનર્મૂલ્યાંકન કર્યું. એના દસ્તાવેજ કોણે તૈયાર કર્યા? -**શ્રી શામપ્રસાદ ગુપ્તા**	
115	માનવીય વિકાસ માપવા માટે રાષ્ટ્રીય માનવીય વિકાસ અહેવાલ 2011 માં ત્રણ નિર્દેશાંક તૈયાર કરવામાં આવ્યા હતા. એમાંથી વિસંગત કયા છે?	વસ્તી
116	ભારતમાં છૂપી વસ્તી મુખ્યત્વે .... વિસ્તારમાં જોવા મળે છે.	**ખેતી**
117	પ્રો.હાશમી અનુસાર શરૂ કરવામાં આવેલી સુવર્ણજયંતી ગ્રામસ્વરોજગાર યોજનામાં કઇ યોજનાનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છે? → ગ્રામીણ યુવા સ્વરોજગાર તાલીમ યોઅના(TRYSEM) → ગ્રામીણ વિસ્તારમાં મહિલા અને બાળકોનો વિકાસ (DWCRA) →ગ્રામીણ જેલમાં સુધારેલા ઓજારો પૂરા પાડવાં (SITRA) →ગંગા કલ્યાણ યોજના ઉપરની તમામ	
118	રાષ્ટ્રીય અનાજ સુરક્ષા અભિયાનમાં ભારત સરકારની પાક વિકાસ યોજનાનો ઉદ્ધેશ શું છે? → જમીનની ઉત્પાદન શક્તિ ફરીથી સ્થાપિત કરવી. → અનાજના ઉત્પાદનમાં ખુબ વધારો કરવો. → 2011–12 ના અંતમાં 10 લાખ ટન ચોખા અને 10 લાખ ટન ઘઉં આ પ્રમાણેનો ખુબ વધારો કરવો. ઉપરની તમામ	
119	પ્રગતિશીલ દેશ ભારતમાં ભાવ ઘટે માટે – **ભરપૂર માનવીય બળ અને સંસ્થાત્મક સ્ત્રોત**	
120	ગ્રામીણ ગરીબોની સ્વંયરોજગાર માટેની વર્તમાનની એકમાત્ર યોજના કઇ? **સુવર્ણજયંતી ગ્રામ સ્વયં રોજગાર યોજના**	
121	'બીજ ભંડોળ યોજના' નો ઉદ્ધેશ? – **બેરોજગાર વ્યક્તિને પ્રોત્સાહન આપવું**	
122	'નેહરૂ રોજગાર યોજના' – ઓક્ટોબર 1989 નો ઉદ્ધેશ શું છે? **શહેરી બેરોજગારોને રોજગાર**	
123	1990–91 થી 2002–03 ના સમયમાં ઔદ્યોગીકરણક્ષેત્રમાં રોજગાર વૃદ્ધિદરમાં શું ફેરફાર થયો? -**ઋણ થયો**	
124	કઇ બેરોજગારીમાં હંગામી બેરોજગારી અને છોપી બેરોજગારીનો સમાવેશ થાય છે? **ગ્રામીણ બેરોજગારી**	

125	ભારતમાં છૂપી બેરોજગારી મુખ્યત્વે ..... ક્ષેત્રમાં દેખાય છે?	ખેતી
126	કઇ પ્રકારની બેરોજગારીમાં માણસો અતિશય ઓછી ઉત્પાદનક્ષમતાવાળા વ્યવસાયમાં ભેગા થાય છે?	અદ્રશ્ય બેરોજગારી
127	પરિશ્રમીઓની મર્યાદીત ઉત્પાદકતા જ્યારે શુન્ય હોય છે ત્યારે એને .... બેરોજગારી કહે છે?	છૂપી બેરોજગારી
128	કઇ યોજનાકાળમાં દર વર્ષે 10 લાખ રોજગારનો અવસર ઉદ્દેશ બનાવી ગુપ્ત સમિતિની રચના કરવામાં આવી?	દસમી
129	ભારતની વધતી બેરોજગારીનાં કોઇ પણ બે કારણો જણાવો.– **આર્થિક મંદી અને ઉદ્યોગોમાં સૂક્ષ્મ ઇલેક્ટ્રોનિક્સનો વધતો વેપાર**	
130	નવમી યોજનાના સમયમાં વિકાસ કાર્યક્રમમાં પ્રો.હાશમી સમિતિ અનુસાર ગ્રામીણ વિસ્તારોમાં એનાથી પહેલાંની ઘણી બધી યોજનાઓનું વિલીનીકરણ કરવામાં આવ્યું અને એને બદલે .... નામની એક જ યોજના 1999 માં શરૂ કરવામાં આવી. **-સુવર્ણજયંતી ગ્રામ સ્વ–રોજગાર યોજના**	
131	સંપૂર્ણ ગ્રામીણ રોજગાર યોજનાનો મુખ્ય ઉદ્દેશ કયો? → ગ્રામીણવિસ્તારમાં રોજગાર નિર્માણ તેમજ ટકાઉ સ્વરૂપની સામૂહિક, સામાજીક અને આર્થિક સાધન સામગ્રી કરવામાં આવે.	
132	1 એપ્રિલ, 2002માં સંપૂર્ણ ગ્રામીણ રોજગાર યોજનાનું(SGRY) કઇ યોજનામાં વિલિનીકરણ થયું?– **આવશ્યક રોજગાર યોજના (EAS) અને જવાહર ગ્રામ સમૃદ્ધિ (JGSY)**	
133	ગ્રામીણ વિસ્તારમાં વિધાર્થી બેરોજગાર રહે છે એનું મુખ્ય કારણ-**ઉદાસીનતા**	
134	કઇ પ્રકારની બેરોજગારીમાં પરિશ્રમીઓની મર્યાદીત ઉત્પાદકતા શૂન્ય અથવા ઓછી હોય છે? **-ગુપ્ત બેરોજગારી**	
135	દરેક રાજ્યમાંથી ઓછામાં ઓછા **2** યુનિવર્સિટીના કુલગુરૂને NCERT નું સભ્યપદ મળે છે.	
136	ટાટા સમાજવિજ્ઞાન સંસ્થા (ટાટા ઇન્સ્ટિટ્યુટ ઓફ સોશિયલ સાયન્સિસ) નામની પ્રસિદ્ધ સંસ્થાની સ્થાપના વર્ષ 1936 માં થઇ. સ્થાપના સમયે આ સંસ્થાનું મૂળ નામ? **-સર દોરાબજી ટાટા ગ્રેજ્યુએટ સ્કૂલ ઓફ સોશિયલ વર્ક**	
137	કેન્દ્ર સરકારના 'જિલ્લા પ્રાથમિક શિક્ષણ કાર્યક્રમ' આયોજવા માટે NCERT ની કઇ સંસ્થા/વિભાગનો મહત્વપૂર્ણ સહયોગ હતો?	NIE
138	NCERT નાં પાઠ્યપુસ્તકો, સાહિત્ય, અહેવાલ, નિશ્ચિત સમયનું મેગેઝિન વગેરેના પ્રકાશન માટેનું પ્રકાશનકેન્દ્ર કઇ જગ્યાએ છે?	મુંબઇ

139	શિક્ષણ આ શબ્દનો લેટિન ભાષામાં મૂળ શબ્દનો અર્થ શું થાય છે? **-બહાર લાવવું અને પ્રશિક્ષણ આપવું**	
140	શિક્ષણ એટલે શરીર, મન અને આત્મા, આ ત્રણેયમાં જે સુષુપ્ત શ્રેષ્ઠ છે, તેનો સર્વાંગી વિકાસ, આવું કોણે કહ્યુ છે.	મહાત્મા ગાંધી
141	શિક્ષિત કરવાથી એક વ્યક્તિ શિક્ષિત બને છે પરંતુ જો એક કન્યાને શિક્ષણ આપવામાં આવે તો આખું કુટુંબ શિક્ષિત બને છે. આ વિધાન કોણે કહ્યું?	પંડિત નેહરૂ
142	મહિલાને શિક્ષિત કર્યા વગર લોકો શિક્ષિત થતાં નથી. આ વિધાનનો ઉલ્લેખ શેમાં કરવામાં આવ્યો છે? -**યુનિવર્સિટી કમિશન(1948–49)**	
143	મહાત્મા ગાંધીના મતે શિક્ષણનું માધ્યમ............ હોવું જરૂરી છે.	માતૃભાષા
144	જોડી બનાવો **અ** — **બ** (A) વિવેકાનંદ — 1. માનવીના સર્વાંગી વિકાસ (B) ગાંધીજી — 2. 'કર્મ' સિદ્ધાંત એ અવિભાજ્ય ઘટક (C) વેદાંત–બુદ્ધવાદ — 3. કોઈપણ પુસ્તક કરતાં બાળક મહત્વનું (D) ટાગોર — 4. યોગ એક શિક્ષણપદ્ધતિ	(A) – 4 (B) – 1 (C) – 2 (D) – 3
145	શિક્ષણનું ધ્યેય પ્રાપ્ત કરવાની પ્રક્રિયા એટલે? -**અધ્યયન પદ્ધતિ**	
146	આવી ભલામણ કોણે કરી – શાળા છોડી જવાના કિસ્સાઓ ઓછા કરવા માટે દરેક ધોરણની પરીક્ષા ન લેતાં સળંગ 1 થી 4 ધોરણને એક ઘટક માની, વિદ્યાર્થીઓને તેવી જ રીતે અભ્યાસ કરવાની સુવિધા આપવી.	કોઠારી કમિશન – 1964
147	શાળાજીવનમાં ડ્રોપઆઉટનું પ્રમાણ ભારતનાં ક્યા રાજ્યમાં સૌથી ઓછું છે?	કેરળ
148	જ્ઞાનપ્રાપ્તિ માટે અધ્યયન, કૃતિ–રચના માટે અધ્યયન, સહજીવન માટે અધ્યયન અને અસ્તિત્વ માટે અધ્યયન – આવા શિક્ષણના મુખ્ય ચાર આધારસ્તંભોની સંકલ્પનાની કયા કમિશને ભલામણ કરી હતી?	ડેલોર કમિશન
149	શૈક્ષણિક તકની સમાનતા આ સંવિધાનના સંદર્ભમાં માર્ગદર્શક તત્વનો ખરો અર્થ કેવો હતો? **-સમાજના નબળા વર્ગોના ઘટકોને વધુ સવલતો**	
150	ભારતીય સંવિધાનની કલમ 30–અ કયા સંદર્ભને લગતી છે? **લઘુમતીઓ માટે શૈક્ષણિક સંસ્થાઓની સ્થાપના કરવી. અને વહીવટ કરવો**	
151	શિક્ષણના અધિકારને બંધારણના કયા સુધારા અંતર્ગત મૂળભૂત અધિકાર ગણાવ્યો છે?	86 માં
152	કેન્દ્ર સરકારે મૌલાના આઝાદ શૈક્ષણિક ફાઉન્ડેશનની સ્થાપના કયા હેતુથી કરી છે?	લઘુમતી ઓના કલ્યાણ માટે

153	મેડમ મોન્ટેસરીએ વિદ્યાર્થીઓ માટે શાળાની સ્થાપનાની શરૂઆત ઇટાલીમાં ક્યારે કરી હતી?	1907
154	વિજ્ઞાનના અભ્યાસમાં શિક્ષકોને પડતી મુશ્કેલીઓ માટેના અભ્યાસના સંશોધન માટે કઇ પદ્ધતિ વધારે યોગ્ય છે?	સર્વેક્ષણ પદ્ધતિ
155	………… એ વિશ્વની સૌથી મોટી શાળાકીય આહાર યોજના છે. **-મધ્યાહન ભોજન યોજના**	
157	વિદ્યાર્થી–વિદ્યાર્થીનીના શિક્ષણમાં કોઇ ભેદ ન હોવો જોઇએ અને કન્યાઓનું શિક્ષણ તે એક સમસ્યા સમજવી જોઇએ. એવી સૂચના સૌપ્રથમવાર કઇ સમિતિના અહેવાલમાં કરવામાં આવી?	દુર્ગાતાઇ દેશમુખ સમિતિ
158	દુર્ગાતાઇ દેશમુખ સમિતિએ અભ્યાસ કરતી કન્યાઓના પ્રવેશનું પ્રમાણ વધારવા કયું સૂચન કર્યુ? **-શાળાકીય માતાની નિમણુંક**	
159	પ્રાથમિક શિક્ષણની નોંધણી સંદર્ભે નીચે પૈકીની કઇ સૂચના મહત્વની છે? (1) સકલ નોંધણીકર, (2) લિંગ સમાનતા નિર્દેશાંક, (3) માત્ર નોંધણીકર, (4) માત્ર ઉપસ્થિતિ કર (A) ફક્ત (1) અને (4) **(B) ફક્ત (1) અને (3)** (C) ફક્ત (2) અને (3) (D) ફક્ત (2),(3) અને (4)	
160	એપ્રિલ, 2010 થી ભારત સરકારે બાળકો માટે ફરજિયાત અને મુક્ત શિક્ષણ કાયદા દ્વારા કઇ જોગવાઇ કરી છે? **બિનતાલીમી શિક્ષકોને પ્રશિક્ષણ–તાલીમ આપવી**	
161	રાષ્ટ્રીય માધ્યમિક શિક્ષા અભિયાન અંતર્ગત ઉપલબ્ધ મુખ્ય મજબૂત સુવિધાઓ કઇ છે? **રમતનાં મેદાનો – ક્રીડાંગણો**	
162	મધ્યાહન ભોજન યોજના શરૂ કરનાર સૌથી પહેલું રાજ્ય? **-તમિલનાડું**	
163	**એનપીઇજીએલ કાર્યક્રમનો હેતું?** → શિક્ષણક્ષેત્રમાં લિંગભેદભાવ દૂર કરવા → શિક્ષણક્ષેત્રની ગુણવતા અને દરજ્જો સુધારવા → શિક્ષણક્ષેત્રમાં કન્યાઓ અને મહિલાઓના વધતા સહયોગની સાતત્યતા જાળવી રાખવી → સ્ત્રી સશક્તિકરણની વૃદ્ધિ માટે તમના શિક્ષણનો દરજ્જો વધારવા. ઉપરના તમામ	
164	ઇન્દિરા ગાંધી ઓપન યુનિ.ના બીપીટી કાર્યક્રમ અંતર્ગત વિદ્યાર્થીઓને કયો અભ્યાસક્રમ અનિવાર્ય છે?	સામાન્ય ગણિત
165	………. શાળામાં શિક્ષક વિદ્યાર્થીઓને ગામથી દૂર જંગલ–વનમાં શિક્ષણ આપવામાં આવે છે.	કુરણ

166	સર્વશિક્ષા અભિયાનના અમલીકરણ માટે હવે પછીનું નક્કી થયેલું ધ્યેય કયુ છે? → પ્રાથમિક શિક્ષણનું સાર્વત્રિકીકરણ →શિક્ષણ ક્ષેત્રમાં વ્યાપેલ લિંગભેદ અને સામાજિક અસમતુલા દૂર કરવી → બાળશિક્ષણનું સ્તર ઊંચે લઈ જવું ઉપરના તમામ	
167	શાળાકીય અભ્યાસક્રમમાં એસયુપીડબલ્યુનો સમાવેશ કયા કમિશનની ભલામણ આધારે કરવામાં આવ્યો? **શિક્ષણ સંબંધી ઈશ્વરભાઇ પટેલની રિવ્યુ કમિટી**	
168	ગ્રામીણ કાર્યાત્મક સાક્ષરતા કાર્યક્રમ – પ્રૌઢ સાક્ષરતા તત્વ છે. **એક વ્યક્તિએ એક વ્યક્તિને શિક્ષણ આપવું**	
169	15 થી 35 વર્ષની વયના જૂથના 8 કરોડ નિરક્ષર લોકોને 1995 સુધી સાક્ષર કરવાનો હેતું કયા કમિશનનો હતો?	રાષ્ટ્રીય સાક્ષરતા કમિશન, 1988
170	વિશ્વ વિજ્ઞાપન સંસ્થાએ શિક્ષણના વૈશ્વિકીકરણને પ્રોત્સાહન આપવા કયા કરાર હેઠળ શિક્ષણનો સમાવેશ એક ઉપભોગ્ય વસ્તુ તરીકે કર્યો છે?	ગેટ
171	રાષ્ટ્રીય જ્ઞાન આયોગે સ્પેશિયલ પરપઝ વ્હીકલ યોજનાની ભલામણ શા માટે કરી? **રોજબરોજની વ્યવહારોની માહિતીનું વ્યવસ્થાપન કરવા**	
172	……….. ભારતના વડાપ્રધાનની એક ઉચ્ચકક્ષાની સલાહકાર સમિતિ છે જેનો મુખ્ય હેતુ દેશના લોકોને જ્ઞાનસભર બનાવવાનો છે. -**એન.કે.સી**	
174	અન્ય યુનિવર્સિટી ઉપરાંત, ઉચ્ચ શિક્ષણ આપનારી સંસ્થા, જે વિશિષ્ઠ ક્ષેત્રમાં ઉચ્ચ દરજ્જાનું કામ કરે છે તેમને કેન્દ્ર સરકાર યુ.જી.સી.ની સલાહથી કઇ સંસ્થા તરીકે માન્યતા આપે છે?	પ્રિય યુનિવર્સિટી
175	રાષ્ટીય જ્ઞાન આયોગના અધ્યક્ષ કોણ છે?	સામ પિત્રોડા
176	નીચેના વિધાનોમાંથી યોગ્ય વિકલ્પ ઉતર માટે પસંદ કરો. (1) રાષ્ટ્રીય સાક્ષરતા ચળવળ હવે સાક્ષર ભારત તરીકે ઓળખવામાં આવે છે. (2) એમાં પ્રૌઢસાક્ષરતા પર વધુ ભાર મુકવામાં આવે છે. (3) 15 વર્ષથી વધુ વયના પ્રૌઢવર્ગને કાર્યાન્વિત સાક્ષરતા પર મુખ્ય ધ્યાન આપવામાં આવે છે. (4) વોકેશનલ પ્રોગ્રામ કરતાં મૂળ શૈક્ષણિક કાર્યક્રમ પર અધિક ભાર સહઉદ્દેશ છે. (A) (1) અને (2) (B) (2) અને (3) (C) (3) અને (4) **(D) (1) અને (3)**	

177	સર્વશિક્ષા અભિયાનની શરૂઆતમાં શિક્ષણમાં અપ્રગટ તારણ કયા નિષ્કર્ષો પર આધારિત હતું? → મહિલાઓમાં સાક્ષરતાનો દર રાષ્ટ્રીય સાક્ષરતાના દરથી ઓછો અને સાક્ષરતામાં જાતિ આધારિત તફાવત રાષ્ટ્રીય સરાસરીમાં વધારે હોવો.
178	નીચેના વિધાનો તપાસો. (1) શિક્ષણએ બંધારણના સાતમા પરિશિષ્ટમાં સમવર્તી સૂચિ અંતર્ગત છે. (2) ઉચ્ચ શિક્ષણમાં એક સમાનતા હોવી તેથી કેન્દ્ર સરકાર સંસ્થાને અનુદાન આપે. (3) માન્ય યુનિવર્સિટીને કેન્દ્ર સરકાર તરફથી ગ્રાંટ મળતી નથી. **(A) (1) અને (2) બરોબર છે.** (B) (2) અને (3) બરોબર છે. (C) (1) અને (3) બરોબર છે. (D) (1),(2) અને (3) બરોબર છે.
179	શિક્ષણનો હક્ક અધિનિયમ 2009 ના સંદર્ભમાં નીચેનાં વિધાન જુઓ યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરો. (1) આ અધિનિયમ પ્રમાણે દરેક વિદ્યાર્થીને માધ્યમિક શિક્ષણનો મૂળભૂત હક્ક છે. (2) શિક્ષણ એ સમાધાનકારક અને સમાનતાના દરજ્જાનું હોવું જોઇએ. (3) અનૌપચારિક શિક્ષણ શાળામાં પણ આપી શકાશે. (A) (1) અને (2) બરોબર છે. **(B) ફક્ત (2) બરોબર છે** (C) (1) અને (3) બરોબર છે (D) (2) અને (3) બરોબર છે **Anamika Academy Gandhinagar 9979997945**
180	નીચેના વિધાનો તપાસી યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરો. (1) રાજીવ ગાંધી રાષ્ટ્રીય શિષ્યવૃતિ યોજના દ્વારા એસ.સી. વિદ્યાર્થીઓને સંશોધનાત્મક અભ્યાસ માટે આર્થિક મદદ આપવામાં આવે છે. (2) માનવ વિકાસ મંત્રાલય આ યોજના ચલાવનારી અગ્રગણ્ય સંસ્થા છે. (3) સંશોધનાત્મક અભ્યાસ એમફિલ અને પીએચડી માટે કરી શકાય છે. ઉપરનાં પૈકી ક્યું વિધાન સાચું છે? (A) (1) અને (2) (B) (2) અને (3) **(C) (1) અને (3)** (D) (1),(2) અને (3)
181	ભારતીય બજારમાં પ્રથમ ક્રેડિટકાર્ડ લાવનાર કંપની કઇ હતી?– **ડીનર્સ**